

Nr 572.

Av herr Nilsson i Svalöv m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 151, angående riktlinjerna för den framtida nykterhetspolitiken m. m.

I propositionen nr 151 har Kungl. Maj:t framlagt förslag med riktlinjer för den framtida nykterhetspolitiken m. m. Propositionen innehåller även förslag till ny rusdrycks- och ölförsäljningsförordning. Därjämte har i delpropositionerna nr 152, 153 och 154 framlagts förslag till dels anslag för tecknande av aktier i nytt detaljhandelsaktiebolag, dels anslag till en upplysningskampanj i samband med övergången till en friare rusdrycksförsäljning, dels ock vissa ändringar i förordningen om tillverkning och beskattning av maltdrycker m. m.

Den grundläggande tanken i förslaget om ny försäljningslagstiftning för rusdrycker och maltdrycker är att större frihet skall tillerkännas den enskilde och att ett större mått av ansvar skall läggas på honom. Med utgångspunkt härifrån och med accepterande av nykterhetskommitténs resonemang om att motbokssystemet totalt sett i varje fall icke haft någon mer märkbar nykterhetsfrämjande effekt har departementschefen förorddat ett slopande av motboken och en övergång till ett fritt försäljningssystem. Frihetstanken har emellertid icke konsekvent fullföljts, utan på vissa punkter har begränsningar när det gäller försäljningen och utminutereringen bibehållits och även skärpts.

Ett problem som lösts mer restriktivt än tidigare är frågan om utskänkningstidens omfattning. Medan försäljningstiderna för utminutereringen föreslagits skola bibehållas oförändrade i förhållande till nuvarande ordning, vilket innebär att butikerna skall få hålla öppet mellan klockan 9 och 18 å vardagar samt mellan klockan 9 och 16 på lördagar och helgdagsaftnar samt departementschefen med all rätt understrukt önskvärdheten av att åtminstone under någon veckodag utminuteringsställena hålles öppna efter arbetstidens slut, har nämligen för utskänkingen föreslagits, att denna, då det gäller spritdrycker och starköl, icke skall få påbörjas före klockan 16 vardagar och klockan 14 sön- och helgdagar samt dag före sådan dag. Nykterhetskommittén hade för sin del förorddat klockslaget 15.

Departementschefen har motiverat sitt förslag med att han ur nykterhetssynpunkt finner principen om en spritfri arbetsdag mycket värdefull och att han anser offentlig spritförtäring under vanlig arbetstid vara olämplig.

I princip delar vi departementschefens uppfattning att arbetsdagen bör

vara spritfri. Huruvida detta mål kan uppnås genom att man hindrar utskänkning före viss tidpunkt finner vi emellertid tveksamt. Den i nykterhetshänseende mindre skötsamma delen av kundkretsen har nämligen möjlighet att i butikerna redan före detta klockslag skaffa sig alkohol. Inskränkningen av utskänkningstiderna går främst ut över den i nykterhetshänseende oförvitliga delen av medborgarna, som ju utgör det stora flertalet. När departementschefen icke anser sig böra göra någon ändring i tiden för *utminuterings* början förefaller föga konsekvent att föreslå detta när det gäller *utskänknings*.

En begränsning av utskänkningstiderna skulle innebära ett ingrepp i den enskilde individens livsföring som strider mot den frihets- och ansvarsprincip, vilken utgör propositionens grundtermer. Den medför obefogade inskränkningar för alla grupper av medborgare, som åtnjuter sin fritid under timmarna före klockan 16. Någon anledning att hindra dem att förtära spritdrycker under sin fritid finnes uppenbarligen inte. Detta så mycket mindre som man med den föreslagna ordningen ger dem möjligheter att göra detta under arbetstid. De grupper vi här syftar på utgör betydande delar av befolkningen. De återfinnes framför allt bland transportarbetare, servicearbetare, skiftarbetare i industrien, tidningsfolk m. fl. Icke heller tar förslaget hänsyn till att våra restauranter frekventeras av turister och semesterfirande.

Utskänkingsförbudet kommer även att kunna kringgås på många sätt. Restaurantpersonalen försättes i en svår ställning, och det kommer att vila på den att under pressen av tubbningar och övertalning från allmänhetens sida sörja för att bestämmelsen iakttages. Det synes framför allt icke osannolikt, att ett förbud mot spritutskänkning före klockan 16 skulle få en verkan motsatt den avsedda, i det att härigenom skapades en ny impopulär utskänkingsrestriktion och därmed en ny suggestiv faktor.

Vi finner sålunda övervägande skäl tala för att tiderna för spritutskänningen bibehålles i huvudsaklig överensstämmelse med vad som för närvarande gäller. Det torde vara mera ändamålsenligt att i detta hänseende lita till fortsatt nykterhetsupplysning och folkuppfostran.

Enligt departementschefen föreligger behov av en koncentration av ansvaret för utredning och kontroll av utskänkingsförhållandena.

Den allmänna kontrollen avses att liksom tidigare böra utövas av länsstyrelse, kommunala organ och polismyndighet, medan däremot den särskilda kontrollen över utskänkningslagts på restaurantinspektören, som i detta avseende är underställd länsstyrelsen och skall handla under ämbetsmannans ansvar. Denne har för möjliggörande av en effektiv kontroll utrustats med synnerligen vittgående befogenheter, icke minst i fråga om insyn i restauratörernas rörelse, bokföring m. m. Dock har departements-

chefen ur rättssäkerhetssynpunkt funnit lämpligt att besluta om mera allvarliga korrektiva ingripanden fattas av länsstyrelsen.

Anordningen med en restaurantinspektör, som handlar under ämbetsmannans ansvar men dock är anställd i utminuteringsbolaget, möjliggör enligt departementschefen den något oegentliga men praktiska anordningen, att utminuteringsorganet är bärare av utskänkingsrättigheterna.

Mot den föreslagna anordningen kan allvarliga betänkligheter anföras. Det torde visserligen vara lämpligt att, såsom departementschefen säger, ansvaret för utrednings- och kontrollarbetet lägges på restaurantinspektören, men alltför stora befogenheter att fatta beslut efter eget skön synes tillkomma denne. Sålunda kommer restaurantinspektören i den för restauranthandlingen kanske mest vitala frågan, nämligen om valet av rättighetsutövare, få en nästan enväldig beslutanderätt eftersom det väl torde bli han som i realiteten utövar detaljhandelsbolagets rätt att överlåta tillstånd.

När det gäller ordningen för meddelande och överlåtelse av årsutskänkingsrättighet bör länsstyrelsen ges en starkare ställning. Systemet bör få följande utformning.

Restaurantinspektören skall till länsstyrelsen överlämna samtliga de anmälningar om önskade utskänkingsrättigheter som till honom inkommit tillsammans med eget och myndigheters yttranden däröver. Han skall såsom i propositionen föreslagits lämna förslag till antal utskänkingsställen, dessas förläggning och eventuellt behövligen särskilda föreskrifter. Länsstyrelsen skall när tillstånd till årsutskänkning meddelas detaljhandelsbolaget lämna föreskrifter om det företräde som vid utskänkingsrättighetens överlåtelse till restauratör bör gälla mellan dem, vars anmälningar om önskade utskänkingsrättigheter föredragits inför länsstyrelsen. Detaljhandelsbolaget skall vid utskänkingsrättighetens överlåtelse vara bunden av dessa föreskrifter.

Besvär över länsstyrelsens beslut må anföras hos Konungen och prövas i regeringsrätten.

Restaurantinspektörernas befogenheter bör närmare regleras i lagstiftningen och i huvudsak begränsas till frågor angående förhållandet mellan utminuteringsbolaget och restauratören, leveranser, inbetalningar av utskänkningsskatt, övervakning med flera liknande frågor.

I propositionen föreslås vidare, att det kommunala vetot vid rättighetsgivningen bibehålles. Departementschefen framhåller därvid, att han icke tvekar att beteckna det kommunala vetot såsom ett värdefullt nykterhetspolitiskt instrument, och han förordar också viss utvidgning av vetorätten så att denna även skall gälla beträffande restauranthandlingen i samband med utskänkning samt i fråga om föreställningar som avses med det s. k. varietéförbudet.

Denna utvidgning innebär huvudsakligen, att kommunen beretts möjlighet att vid oktrojperiodens början lämna föreskrift beträffande dispensgivningen för utskänkning i samband med dans och viss form av underhållning. Polismyndighet, som har att i varje särskilt fall medgiva undantag från det generella förbudet om utskänkning i samband med dans, är således bunden av vetorätten.

Det kan enligt vår uppfattning icke vara en kommunal angelägenhet att pröva den speciella fråga som restaurantdansen utgör. Ej heller finns det anledning att ge kommunala myndigheter möjlighet att inlägga sitt veto mot underhållning som länsstyrelsen finner tillbörlig.

Under återopande av vad ovan anförts hemställas,

A. att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 151 måtte besluta,

- 1) att utskänkning av spritdrycker skall å vardagar få äga rum från klockan 12.00 samt å sön- och helgdagar från klockan 13.00,
- 2) att länsstyrelsen skall när tillstånd till årsutskänkning meddelas detaljhandelsbolaget lämna föreskrifter om det företräde som vid utskänkingsrättighetens överlåtelse till restauratör skall gälla mellan dem vilkas anmälningar om önskade utskänkingsrättigheter föredragits inför länsstyrelsen, samt att bolaget vid utskänkingsrättighetens överlåtelse skall vara bundet av dessa föreskrifter,
- 3) att rätt till kommunalt veto icke skall föreligga vid tillstånd för restaurantdans samt för föreställningar som avses med varietéförbudet;

B. att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till här för erforderlig lagtext.

Stockholm den 16 mars 1954.

Eric Nilsson
i Svalöv.

Rolf Eliasson.

Arvid Jonsson,
Skedsbygd.

Nils Agerberg.

Karin Wetterström.

Ivar Johansson.

Gust. Nilsson
i Göingegården.